

- b) 10 let u zločinů, na něž má býti uložen trest od desíti do dvacíti let;
- c) 5 let u všech ostatních zločinů."

Z výše uvedeného vyplývá, že trestnost citovaného zločinu zanikla i s přihlédnutím k § 5 zákona č. 198/1993 Sb. již 30.12.1994.

Dne 9.6.1998 byl Dr. Vaš vyšetřovatelem upozorněn, že skutek, pro který mu bylo sděleno obvinění, bude nadále právně kvalifikován jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr.zák. spáchaný ve spolupachatelství „společně s B. Reicinem, případě dalšími, již zemřelými osobami."

Opatření vyšetřovatele ze dne 9.6.1998 bylo usnesením státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 30.7.1998 zrušeno se závěrem, že příčinný vztah mezi jednáním prokurátora a následkem (smrtí odsouzeného) v daném případě není dán, neboť je přerušen jednáním soudu, který teprve rozhodl o uložení a vykonání trestu.

Vyšetřovatel ÚDV nakonec dne 23.11.1998 rozhodl o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. d) s přihlédnutím k § 11 odst. 1 písm. b) tr.ř. v souladu s předcházejícími stanovisky Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4, Městského státního zastupitelství v Praze a Vrchního státního zastupitelství v Praze, které si vyžádal a které jsou založeny v tr. spisu.

Proti tomuto rozhodnutí podal ministr spravedlnosti v neprospěch Dr. K. Vaše stížnost pro porušení zákona.

Nejvyšší soud ČR rozsudkem ze dne 25.8.1999 zrušil citované usnesení vyšetřovatele, jakož i usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 30.7.1998 a vyšetřovateli Policie ČR - ÚDV přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V odůvodnění tohoto rozsudku Nejvyšší soud m.j. konstatoval, že je nepochybné, že gen. H. Píka byl stíhán, odsouzen a popraven protiprávně. Nepochybné je rovněž to, že Dr. Vaš se na stíhání a odsouzení významně podílel jednáním popsaném ve sdělení obvinění.

Nejvyšší soud zdůraznil, že základní otázkou tedy je, zda tímto jednáním, eventuálně ještě upřesněným dalším dokazováním, mohla být splněna objektivní i subjektivní stránka trestného činu vraždy. I soud v trestní věci gen. Píky se sice dopustil procesních pochybení zejména z hlediska

respektování práva na obhajobu gen. Píky, nic však zatím nenasvědčuje tomu, že by např. věděl o falšování agenturní zprávy. Takovým jednáním byl soud uveden v omyl a fungoval jako nástroj trestného činu.

Podle stanoviska NS ČR mohla být jednáním, které je popsáno ve sdělení obvinění a v opatření, kterým byl obviněný upozorněn na změnu právní kvalifikace, naplněna skutková podstata trestného činu vraždy.

Jak je dále v odůvodnění tohoto rozsudku uvedeno, je samozřejmě věcí vyšetřování, aby prokázalo nebo vyvrátilo naplnění této skutkové podstaty ze všech potřebných hledisek, zejména aby shromáždilo dostatek věrohodných a procesně perfektních důkazů k subjektivní a objektivní stránce trestného činu. Doposud tomu tak určitě není, když do dnešního dne nebyly provedeny mnohé klíčové důkazy.

Že tomu tak doposud není, konstatoval Nejvyšší soud ČR ve shodě se stanovisky zástupce ministerstva spravedlnosti a zástupce Nejvyššího státního zastupitelství přednesenými při projednávání stížnosti pro porušení zákona.

Po došetření věci, i když nebyly žádné nové důkazy opatřeny, byla na Dr. Vaše podána obžaloba, která jeho jednání právně kvalifikovala jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr.zák. s přihlédnutím k § 5 zák. č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu.

Podle stanoviska obžaloby spáchal Dr. Vaš trestný čin vraždy jako nepřímý pachatel a to v nepřímém úmyslu podle § 4 písm. b) tr.zák.

Pokud jde o napadený rozsudek, vrchní soud dospěl k závěru, že podle výsledků dokazování nelze jednání Dr. Vaše právně kvalifikovat jako nepřímé pachatelství nebo spolupachatelství.

Pachatelem trestného činu je osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu. V tomto smyslu je pachatelem i osoba, kterou trestní zákon kvalifikuje jako spolupachatele nebo účastníka.

Teorie trestního práva i soudní praxe za pachatele považuje i tzv. pachatele nepřímého, který ke spáchání trestného činu užije jiné osoby (osob) jako nástroje.

Za pachatelství považovala nepřímé pachatelství teorie trestního práva a soudní praxe již v první polovině minulého století.

Užití soudu jako nástroje nepřímého pachatele však není v judikatuře ani odborné literatuře minulého stolení popsáno. To samozřejmě neznamená, že je vyloučeno.

Poprvé se o institutu nepřímého pachatelství za situace, že živým nástrojem je soud zmínil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona v předmětné věci. Jak však již bylo konstatováno, tehdy Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nepřímé pachatelství za dané důkazní situace prokázáno není.

V této souvislosti musí vrchní soud znovu zdůraznit, že ke změně důkazní situace po rozhodnutí Nejvyššího soudu nedošlo.

Po přezkoumání věci dospěl senát vrchního soudu k závěru, že jednání Dr. Vaše však mohlo být při splnění dalších podmínek (akcesorita účastenství) právně kvalifikováno jako účastenství na trestném činu vraždy.

Toto právní stanovisko se opírá i o novou judikaturu Nejvyššího soudu, konkrétně rozhodnutí sp.zn. 7 Tz 179/99 ze dne 7.12.1999 v trestní věci JUDr. P.V. a rozhodnutí sp.zn. 3 Tz 183/2001 v tr. věci JUDr. J.P., Dr.Sc.

V prvně jmenovaném rozhodnutí (trestní věc bývalého soudce) Nejvyšší soud k této otázce m.j. konstatoval:

„V rámci nepřímého pachatelství trestného činu vraždy je tzv. živým nástrojem použitým k usmrcení osoby odsouzené k trestu smrti vykonavatel tohoto trestu. Nepřímým pachatelem je ten, kdo úmyslně vynesl nespravedlivý rozsudek směřující k fyzické likvidaci odsouzené osoby. Právomocný a vykonatelný rozsudek smrti zde totiž je obdobou příkazu, který je dán vykonavateli trestu smrti a jehož je vykonavatel povinen uposlechnout. Účastníky (organizátory či návodci) na trestném činu nepřímého pachatele jsou ti, kteří pojali záměr fyzicky zlikvidovat tuto osobu, zvolili rozsudek smrti za prostředek vedoucí k dosažení zamýšleného cíle, zinscenovali trestní řízení založené na falešném obvinění, ovlivnili soudní řízení tak, aby byl vynesl nespravedlivý odsuzující rozsudek, a využili k tomu svého faktického postavení nad soudem ve struktuře politické moci a státního mechanismu“.

Ve druhé citované věci (trestní věc býv. prokurátora) Nejvyšší soud ČR v jiném složení senátu m.j. v odůvodnění rozhodnutí uvedl:

„Podle § 10 odst. 1 písm. b) tr.zák. je návodce ten, kdo úmyslně navedl jiného k spáchání trestného činu. Objektivní stránka trestného činu zahrnuje obligatorní znaky, a to jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Požadavek příčinného vztahu znamená, že určitá osoba může být trestná jen tehdy, jestliže následek skutečně způsobila, přičemž všechny shora uvedené znaky zde musí být zahrnuty úmyslným jednáním obviněného. To znamená, že zavinění musí zahrnovat též příčinný průběh alespoň v podstatných rysech. Z uvedeného lze dovodit, že v projednávané věci by muselo být prokázáno, že obviněný věděl nebo důvodně předpokládal, že soudy obou stupňů v rozporu s povinnostmi uloženými jím zákonem, budou bezesbytku akceptovat stanovisko podané obžaloby, včetně skutkových okolností případu, právní kvalifikace a navrhaného trestu, což ve svém důsledku povede k uložení a vykonání nezákonného trestu, v daném případě trestu smrti.”

Odvolací senát upozorňuje na to, že počínaje trestním zákonem č. 86/1950 Sb. se na trestní odpovědnost a trestnost účastníka užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele - v současné době s podmínkou, že trestní zákon nestanoví něco jiného (např. při excesu pachatele, nebo jestliže okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby není kryta zaviněním ve smyslu § 6 tr.zák. apod.).

Trestnost účastníka v době, kdy se Dr. Vaš dopustil žalovaného jednání, se však podle tehdy účinného vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z. posuzovala jinak.

Podle § 413 tohoto zákona se „zločinu vraždy dopouští, kdo jedná proti člověku v úmyslu, aby ho usmrtil, takovým způsobem, že z toho vznikne smrt jeho neb jiného člověka, ať už tento výsledek nastal jen pro osobní povahu poškozeného nebo jen pro nahodilé okolnosti, za nichž byl čin spáchán, anebo jen z vedlejších příčin, které se náhodou přidružily, byly-li způsobeny činem samým”.

Ustanovení § 414 pak rozlišuje vraždy na „1) vraždu úkladnou, která se děje jedem aneb jinakým potměšilým způsobem, 2) vraždu loupežnou, která se děje v úmyslu zmocnění se násilím vykonaným na osobě cizí movité věci, 3) vraždu zjednanou, k níž někdo byl najat nebo jiným způsobem od jiného pohnut, 4) vraždu prostou, která nenáleží k žádnému těžkému druhu zde uvedenému.”

V §§ 415-416 rozlišuje citovaný trestní zákon tresty u vraždy dokonané

- „a) u pachatelů, toho, kdo vraha zjednal a přímého účastníka,
- b) u vzdálených spoluvinníků a účastníků“.

V případě uvedeném pod písm. a) „Za každou vraždu dokonanou má být potrestán smrti provazem nejen vrah sám, nýbrž i ten, kdo ho snad k ní zjednal nebo při vykonání vraždy sám ruku přiložil anebo činně spolupůsobil“. Pod písm. b) pak „kdo sami nepřiložili přímo ruky při vykonání vraždy a činně se jí neúčastnili, ale k činu přispěli jiným vzdálenějším způsobem uvedeným v § 11, mají být potrestáni při prosté vraždě těžkým žalářem od pěti do deseti let; byla-li však vražda spáchána na příbuzném v linii vzestupné nebo sestupné nebo na manželu jednoho z těch, kdo spolupůsobili, když jim tyto poměry byly známy nebo byla-li spáchána úkladná, loupežná nebo zjednaná vražda, těžkým žalářem mezi deseti až dvaceti lety.

§ 11 citovaného zákona pak pojednává o „spoluvinnících a účastnících při zločinech a přečinech“. Toto ustanovení říká: „Nejen sám přímý pachatel se proviní zločinem anebo přečinem, nýbrž i každý, kdo rozkazem, radou, poučováním, schvalováním zlý skutek nastrojil, úmyslně způsobil, k jeho spáchání úmyslným opatřením prostředků, odstraněním překážek nebo jakýmkoli způsobem nadržoval, pomáhal, k jeho bezpečnému vykonání přispěl; též kdo se jen napřed dohodl s pachatelem o pomoci a o přispění, jež se mu má poskytnouti po vykonání činu, neb o podílu na zisku nebo prospěchu.“

Vzhledem k tomu, že v daném případě nelze uvažovat o vraždě úkladné, loupežné nebo zjednané, nutno vycházet z trestní sazby od pěti do deseti let a z doby promlčení podle § 134 písm. c) Voj. tr. zákona č. 19/1855 ř.z.

Protože pozdější zákon není pro Dr. Vaše příznivější, je nutné trestnost činu posuzovat podle výše citovaného zákona (§ 16 odst. 1 současně účinného tr. zákona).

I ohledně této právní kvalifikace pak platí, že Dr. Vašovi mohlo být při respektování § 5 zákona č. 198/1993 Sb. sděleno obvinění nejpozději do 30.12.1994.

Senát odvolacího soudu považuje ještě za nutné konstatovat, že obžaloba ani napadený rozsudek se touto ani další právní úpravou (viz dále), účinnou v rozhodné době vůbec nezabývá.

XII.

Stanovisko k námitkám obžalovaného a jeho obhájce.

Je třeba přisvědčit námitce, že odůvodnění napadeného rozsudku se podrobněji nezabývá jednotlivými ustanoveními zákona o státním soudu č. 232/1948 Sb., tr.řádu č. 119/1873 ř.z., vojenského trestního řádu č. 131/1912 ř.z., zák. č. 91/1934 Sb. o ukládání trestu smrti a doživotních trestů a zákona č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví, zákona na ochranu republiky č. 50/1923 Sb., tr. zákona č. 117/1852 ř.z. a voj. tr. zákona č. 19/1855 ř.z.

Odvolací senát se však neztotožnil se stanoviskem, podle kterého bylo chybou soudu prvního stupně, pokud ve svých úvahách vycházel z vojenského trestního řádu č. 119/1873 ř.z.

Přípravné vyhledávací řízení v trestní věci gen. Píky bylo vedeno podle vojenského trestního řádu č. 131/1912 a proto i činnost Dr. Vaše byla správně posuzována podle příslušných ustanovení tohoto zákona.

Zákon č. 232/1948 Sb. o státním soudu pak v ustanovení § 18 řešil otázku „podpůrné platnosti trestního řádu a trestních zákonů“.

V odst. 1 je uvedeno: „Pokud tento zákon nestanoví jinak, platí v řízení před státním soudem přiměřené ustanovení trestního řádu č. 119/1873 ř.z. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících“.

Podle odst. 2 citovaného ustanovení pak koná-li se u státního soudu trestní řízení proti osobě podrobené jinak vojenské soudní pravomoci, „užije se trestního práva platného pro vojsko“.

Podstatné je, že z působení jako žalobce byl Dr. Vaš vyloučen jak podle voj. trestního řádu (§ 112), tak podle trestního řádu č. 119/1873 ř.z. (§ 68), protože byl předtím ve věci činný jako vyšetřující soudce.

O zákonech č. 91/1934 Sb. a č. 319/1948 se zřejmě obhajoba zmiňuje proto, že oba zákony (první v § 7 a druhý v § 113) obsahují zvláštní ustanovení o řízení před soudem poté, co byl obžalovaný odsouzen k trestu smrti.

Odvolací senát neakceptoval stanovisko obhajoby, podle kterého Dr. Vaš nenavrhol v konceptu obžaloby uložení trestu smrti.

Uložení jiného trestu totiž nepřipadalo do úvahy.

Novela zákona na ochranu republiky (zákon č. 50/1923 Sb.) ze dne 13.5.1936 (zákon č. 130/1936) v § 1 stanovila: „Vojenská zrada (§ 6 zákona na ochranu republiky) se trestá: a) v případě § 6 , č. 2 zákona na ochranu republiky těžkým žalářem od pěti do dvaceti let nebo na doživotí, byl-li však viník podle svého veřejného postavení povinen uchovávat skutečnost, opatření nebo předmět, jež mají zůstat utajeny pro obranu republiky, v tajnosti, nebo byla-li mu taková povinnost výslovně uložena, hledíc na jeho služební nebo smluvní poměr, nebo týká-li se čin tajemství zvláště důležitého, nebo byl-li páčán po delší dobu nebo ve značném rozsahu nebo způsobem zvláště nebezpečným nebo za jiných okolností zvláště přitěžujících, trestem smrti“

Za situace, že v obžalobě bylo přesně takto jednání gen. Píky kvalifikováno, postačilo navrhnout uložení trestu podle tohoto ustanovení (s přitěžujícími okolnostmi), protože jiná varianta pro uložení trestu neexistovala.

Odvolací soud nezjistil, že by vyšetřovatel porušil ustanovení § 270 odst. 4 tr.ř. a nesplnil povinnost provést procesní úkony, jejichž provedení nařídil Nejvyšší soud v rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona.

Nejvyšší soud taxativně nevyjmenoval procesní úkony, které by byl povinen vyšetřovatel provést. Je nutné konstatovat, že vyšetřovatel se pokusil (většinou bezvysledně) zajistit výsledky svědků (zjištěno, že zemřeli) nebo další dokumentaci, jejíž opatření je spíš v doporučující formě uvedeno v rozsudku Nejvyššího soudu i s odkazem na stanovisko státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství prezentované ve veřejném zasedání o stížnosti pro porušení zákona.

Pokud jde o aplikaci amnestie, je pravdou, že Městský soud v Praze ani orgány činné v předcházejícím stadiu trestního řízení věc nepředložily ministerstvu spravedlnosti k přezkumnému amnestijnímu řízení podle čl. II. odst. 2 písm. c), d) Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3.2.1993, ale i čl. VII. písm. c), d) rozhodnutí o amnestii ze dne 1.1.1990. Učinil tak až vrchní soud po předložení věci k rozhodnutí o odvoláních (k tomu viz bližší argumentaci dále).

Odvolací senát odmítá polemizovat s úvahami „o skutečné úloze gen. Píky“. O této otázce pravomocně rozhodl bývalý Vyšší vojenský soud v Příbrami v řízení po povolení obnovy řízení. Kromě toho existuje řada expertiz historiků, kteří měli k hodnocení této otázky nesrovnatelně větší množství dokumentace než orgány činné v trestním řízení a kteří hodnotí gen. H. Píku zcela jinak, než obhajoba.

Námitku, že „přípravné řízení zcela pominulo archivy tajných služeb“ proto odvolací soud nepovažuje za důvodnou.

Tvrzení obhajoby, že Dr. Vahala (obhájce gen. Píky) v r. 1968 potvrdil, že tehdy se mohl před soudem svobodně vyjadřovat, je minimálně nepřesné. Jak již bylo konstatováno, rozhodující ve věci byl způsob výslechů prováděných Dr. Vašem. O těchto způsobech však, jak již bylo citováno, vypovídal Dr. Vahala v r. 1968. Kromě toho, jak již bylo konstatováno, dal gen. Píka u státního soudu zcela jasně najevo své stanovisko ke svým výpovědím a k důkazům opatřeným v přípravném řízení.

Odvolací senát se neztotožnil ani s tvrzením obhajoby, že postup orgánů činných v trestním řízení proti gen. Píkovi byl „démonizován m.j. údajnými provokacemi OBZ (5. odd. MO) na téma útěku gen. Píky do zahraničí“.

Podle vrchního soudu nebylo nutné řadu činností příslušníků tohoto oddělení démonizovat. Vypověděli o ní sami - počínaje falšováním telefonních odposlechů gen. Píky, falšováním agenturní zprávy nebo plánování únosu gen. Píky do sovětské zóny v Rakousku po jeho omámení chloroformem v Praze atd.

O provokaci s útekem gen. Píky do zahraničí přesvědčivě vypověděla svědkyně T. Keulová a Ing. M. Píka. Na charakteru akce, že šlo o provokaci, by nic nemohlo změnit ani to, kdyby gen. Píka skutečně o odchodu z republiky uvažoval.

K hodnocení důkazů v předmětné věci je třeba zdůraznit, že podle § 89 odst. 2 tr.ř. může za důkaz sloužit vše, co může přispět k objasnění věci. Pouze důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být v řízení použit (odst. 3). Nepřímé důkazy nelze bez dalšího považovat za méně věrohodné nebo méně spolehlivé. Velké množství převážně nepřímých důkazů různorodé povahy vcelku shodně a spolehlivě dokazuje zjištěné skutečnosti.

Z hlediska hodnocení odpovědnosti obž. Dr. Vaše je zcela nerozhodné, zda mohl nebo nemohl důvodně podezírat gen. Píku z protiprávního jednání. Ani subjektivní přesvědčení orgánu

činného v trestním řízení, ani prokázání jakékoliv skutečnosti nemůže totiž nezákonný postup omluvit.

Odvolací senát dále neakceptoval námitku odvolatele, že vyšetřování v předmětné trestní věci prováděl vyšetřovatel, který měl být vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení, protože plnil úkoly úřadu (ÚDV), který je nezákonně působící, protiústavní institucí nerespektující mezinárodní závazky ČR v oblasti lidských práv.

Důvody vyloučení orgánů činných v trestním řízení jsou uvedeny v ustanovení § 30 tr.ř.

O nesplnění těchto podmínek rozhodl vyšetřovatel dvakrát (podněty obhájce). V obou případech rozhodl o stížnosti obžalovaného proti tomuto rozhodnutí nadřízený vyšetřovatele (§ 31 odst. 3 tr.ř.) tak, že stížnost zamítl.

K námitce, že vyšetřovatel se snažil narušit důvěru mezi Dr. Vašem a obhájcem zjistil vrchní soud toto:

V trestním spise je založen záznam vyšetřovatele ze dne 31.3.1998: „Dnešního dne v 11.00 hod. se dostavil na pracoviště ÚDV Brno obhájce obviněného Vaše, JUDr. Čestmír Kubát, který se seznámil se spisovým materiálem. Obhájce mně také sdělil, že obviněný Vaš, který je předvolán k výslechu na den 3.4.1998 a k případné konfrontaci se sv. Uhlířovou, se k těmto úkonům v žádném případě nedostaví, a to jednak z důvodu zdravotního stavu, jednak proto, že odmítá s naším úřadem jakkoliv komunikovat. Obviněný se nedostaví ani pod hrozbou sankcí, odůvodnění bude zasláno písemně. Obhájce JUDr. Kubát mně také sdělil, že náš úřad je nezákonný a protiústavní, stejně jako trestní stíhání obviněného. Řekl, že pokud nebude trestní stíhání zastaveno, tak na mne podá tr. oznámení pro trestný čin mučení a jiné nelidské a kruté zacházení. Obhájce ukončil činnost a odešel v 13.00 hodin“.

Dne 10.7.1998 odeslal vyšetřovatel obhájci dopis, jehož kopii založil do vyšetřovacího spisu a současně zaslal na vědomí Dr. Vašovi a České advokátní komoře v tomto znění:

„Vážený pane doktore,

obracím se na Vás ve věci vašeho klienta, obviněného Dr. Karla Vaše, a toto moje upozornění má obdobný charakter jako již upozornění ze dne 27.4.1998, kdy jsem vás žádal o korektní přístup k předmětnému vyšetřování. Bohužel i dnes musím konstatovat, že vaše jednání v kauze obv. Dr. Vaše neodpovídá Vašemu procesnímu postavení obhájce a svým jednáním prakticky

svého klienta poškozujete, což je v přímém rozporu se základním posláním obhajoby. Vycházím z vaší stížnosti ze dne 25.6.1998, kde mimo jiné výslovně uvádíte, že moje činnost, jakožto vyšetřovatele ÚDV, vás vede k jednoznačnému závěru se mnou již nespolupracovat v „tomto vykonstruovaném politickém procesu“. Nehodlám zde s vámi polemizovat o předmětném trestním řízení, neboť tuto polemiku pokládám, vzhledem k vašemu postoji, za bezpředmětnou. Jsem však povinen vám opakovaně sdělit, že obviněný má jistá práva, avšak zejména také povinnosti, kdy k těm nejzákladnějším patří povinnost dostavovat se na předvolání orgánů činných v tr. řízení. Spojil jsem se telefonicky s vaším klientem, kterému jsem tuto situaci vysvětlil, stejně tak jsem mu sdělil, že vaše jednání směřuje jednoznačně proti jeho zájmům, neboť věc pojmáte politicky, budujete si svoji osobní kariéru, namísto abyste měl prvořadý zájem o klienta. Dr. Vašem mně bylo sděleno, že jeho odmítání spolupráce s naším úřadem, a nyní konkrétně s příbranými soudními znalci, je z vašeho pokynu. Obviněný mi také sdělil, že on sám nemá sebemenší zájem jakýmkoliv způsobem blokovat řádný průchod tr. řízení. Vysvětlil jsem mu, že podrobení se znaleckému zkoumání je v jeho bytostném zájmu, stejně tak jako rychlé ukončení přípravného řízení, neboť pouze tak je možno věc postoupit dalším orgánům činným v tr. řízení k rozhodnutí. Tato moje sdělení obviněný akceptoval a přislíbil nápravu. Žádám vás tedy, abyste neblokoval průběh tr. řízení a doporučil obviněnému účast na příslušných znaleckých zkoumáních. Podotýkám, že všichni příbraní znalci jsou ochotni obviněného vyšetřit v místě jeho trvalého bydliště.

Vážený pane obhájce, tímto mým sdělením přebíráte plnou zodpovědnost za možné problémy vašeho klienta, neboť zajisté chápete, že jakožto vyšetřovatel musím postupovat v souladu s tr. řádem a na požadovaných úkonech (tj. znaleckém zkoumání a prvotním výslechu obviněného) trvat, neboť bez nich nemohu přípravné řízení ukončit. V případě, že obviněný nenaváže v tomto smyslu spolupráci, budu nucen použít donucovací a represivní metody v souladu s tr. řádem. V úvahu přichází nejenom pokuta z důvodu maření vyšetřování (tato je plně odůvodnitelná již vaším shora citovaným závěrem o jednoznačném odmítnutí spolupráce s vyšetřovatelem), ale zejména uvalení vyšetřovací vazby na vašeho klienta tak, aby mohly být požadované úkony provedeny. Tato možnost je mi doporučována soudními znalci a budu ji zřejmě muset akceptovat.

Tímto sdělením, jak jsem již uvedl, přebíráte zodpovědnost za možné problémy vašeho klienta a žádám vás, abyste, jakožto obhájce, nepracoval proti jeho zájmům. Kopii tohoto dopisu zakládám do originálu vyš. spisu".

I když vyšetřovatel prezentoval své stanovisko zcela otevřeně - o telefonátu informoval obhájce, Advokátní komoru, přípis založil do spisu, nelze považovat formu jeho komunikace s obviněným (telefonický rozhovor) za správnou už i proto, že může vyvolávat shora uvedené pochybnosti.

Po vyhodnocení důkazů provedených soudem prvního stupně dospěl i vrchní soud k závěru, že způsob, jakým trestní stíhání gen. Píky vedl již Dr. Vaš, nasvědčuje tomu, že účelem tohoto řízení bylo i za cenu hrubého porušování tehdy platných zákonů dokázat předem přijaté závěry a rozhodnutí. Tomu byl skutečně podřízen výběr tzv. usvědčujících důkazů, způsob jejich opatřování a hodnocení. Obhajoba obviněného nebyla prověřována a zásada presumpce nevinny nebyla respektována vůbec.

Jak bylo i v této věci zjištěno, v té době neexistoval dostatečně fungující mechanismus, který by mohl takovému jednání účinně zabránit.

Zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že Dr. Vaš si byl vědom nedovolenosti používaných metod a způsobů a tím i nezákonnosti svých kroků. I on svým jednáním v průběhu vyšetřování a u hlavního líčení negativně ovlivnil průběh soudního řízení, jehož výsledkem bylo vyhovění návrhu na uložení trestu smrti. Jak vyplývá z citovaných důkazů, Dr. Vaš nebyl ve své činnosti veden snahou dosáhnout odsouzení gen. Píky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, ale snahou docílit uložení trestu absolutního. Protože se ve své činnosti nepohyboval v mezích zákona, musel být přinejmenším srozuměn s tím, že uložení takového trestu nemůže být aktem právním, a že se na takovém rozhodnutí podílí.

Odvolací soud nesouhlasí s námitkou obhajoby, že ve věci došlo k porušení zásady, že nikdo nesmí být trestně stíhán opětovně pro týž skutek (§ 11 odst. 1 písm. f) tr.ř.).

Již pouhým srovnáním původního (v r. 1956 zrušeného) a současného rozhodnutí v trestní věci Dr. Vaše lze dospět k závěru, že k porušení této zásady nedošlo. Konstatoval to již Nejvyšší soud při rozhodování o stížnosti pro porušení zákona.

Rozsudkem Nejvyššího soudu Tv 4/53 byl totiž Dr. Vaš m.j. uznán vinným trestným činem velezrady podle § 78 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tehdy účinného trestního zákona, protože m.j. „jako společník zrádce Reicina, po dosazení do vysokých funkcí ve vojenské justici,

vyhrožováním soudcům a jiným protizákonným jednáním rozvracel až do r. 1951 řádný chod vojenských soudů, aby odstraňováním nepohodlných lidí zabránil odhalení velezrádné činnosti člena protistátního spikleneckého centra Reicina".

V odůvodnění rozsudku je pak k tomu výroku uvedeno:

„Když byl odhalen Píka jako agent americké špionážní služby, pověřil Reicin právě obviněného Vaše zpracováním a vyšetřováním celého případu. Proto dosadil ho k vrchnímu vojenskému prokurátorovi a později jako vyšetřujícího soudce ke státnímu soudu. Po vyšetření případu ho opět přemístil na státní prokuraturu, kde zpracovával případ jako státní prokurátor. Není náhodou, že to byl právě obviněný Vaš, který byl Reicinem určen pro zpracovávání trestní věci proti Píkovi ve všech stadiích přípravného vyšetřování. V procesu s protistátním spikleneckým centrem bylo bezpečně prokázáno, že Píka byl řídicím orgánem Slánského a Reicina a proto musel případ zpracovávat člověk, o němž byl Reicin přesvědčen, že v případě, kdyby Píka o těchto okolnostech hovořil, nedovolí v žádném případě jejich vyzrazení. Proto také se nechal stále od obviněného informovat o průběhu celého vyšetřování a později i o průběhu hlavního líčení, což tento ochotně plnil“.

Na rozdíl od obhajoby je i vrchní soud přesvědčen, že se jednalo o zcela odlišný skutek.

Ani odvolací soud nepochybuje o tom, že to byly politické důvody, které v předcházejícím období bránily trestnímu stíhání Dr. Vaše pro předmětný skutek. Samotná skutečnost, že Dr. Vaš byl v minulosti stíhán pro jiné skutky a trestné činy neznamená, že trestní postih za nezákonnosti nebyl často tzv. výběrový. Např. i o tom, zda generální prokurátor podá v trestní věci Dr. Vaše návrh na povolení obnovy řízení rozhodovalo předsednictvo ÚV KSČ, který takový postup schválilo usnesením ze dne 28.5.1956 (založeno v tr. spise).

K otázce promlčení podle § 5 zákona č. 198/1993 Sb. musí i vrchní soud odkázat na to, že posuzováním jeho ústavnosti se zabýval Ústavní soud ČR (nález č. 14/1994 Sb.), jehož rozhodnutí jsou pro obecné soudu závazná.

Další výjimku z jinak obecně platného institutu promlčení zakotvila v ustanovení § 67a písm. d) tr.zák. jeho novela v r. 1999 (zákon č. 327/1999 Sb.). Zde je uvedeno, že uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost jiných trestných činů (než jsou uvedeny pod písm. a/-c/) spáchaných v době od 25.2.1948 do 29.12.1989, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody činí nejméně 10 let, pokud z politických důvodů

neslučitelných se základními zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby, a buď byly spáchány veřejnými činiteli anebo byly spáchány v souvislosti s pronásledováním jednotlivce nebo skupiny osob z důvodů politických, rasových či náboženských.

Obžalovaný Dr. K. Vaš zastoupen svým obhájcem podal proti již zmiňovanému rozsudku NS ČR sp.zn. 7 Tz 99/99 ze dne 25.8.1999 ústavní stížnost, v níž se kromě zrušení tohoto rozsudku domáhal také zrušení ustanovení § 67a písm. d) tr.zák. ve znění zákona č. 327/99 Sb., protože podle jeho přesvědčení je toto ustanovení v rozporu s ústavním zákonem a s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy ČR.

Jak vyplývá z usnesení ÚS ČR sp.zn. I. ÚS 115/2000 ze dne 18.6.2001, jímž byla ústavní stížnost proti citovanému rozsudku odmítnuta, podle § 78 odst. 1 zákona o ústavním soudu (z. č. 182/1993 Sb.), je-li podán spolu s ústavní stížností návrh na zrušení právního předpisu podle § 74 téhož zákona, senát Ústavního soudu dosavadní řízení o ústavní stížnosti přeruší a návrh na zrušení právního předpisu postoupí plénu ÚS k rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy.

Usnesením sp.zn. 10/2000 byl návrh na zrušení ustanovení § 67a písm. d) tr.zák. podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. b) zákona o ústavním soudu odmítnut z důvodu, že ustanovení § 67a písm. d) tr.zák. nebylo v předmětné věci aplikováno.

Problém však spočívá v tom, že i při respektování těchto ustanovení zanikla jak trestnost zločinu zneužití úřední nebo služební moci podle §§ 380, 381 voj. tr.zák. č. 19/1855 ř.z., tak trestnost účastenství na vraždě podle § 11 k §§ 413, 414 odst. 4, 416 téhož zákona dnem 30.12.1994.

K dalšímu upozornění odvolatele, že původní obhájci v trestní věci gen. Píky neprotestovali proti falzifikátu agenturní zprávy, odvolací senát především uvádí, že tato skutečnost s hodnocením trestní odpovědnosti Dr. Vaše nesouvisí.

Svědkyň L. Uhlířová - Řičicová vypověděla, že gen. Píku jen v zlomku času upozornila obecně, aby si dal pozor na falzifikáty. Nekonzkretizovanému upozornění nemusel gen. Píka rozumět, nemusel se o tom zmínit obhájcem a ti nemuseli (z různých důvodů) o aktivitě svědkyně hovořit i kdyby takovou velmi obecnou informací měli.

Odvolačímu soudu není zcela jasné, na základě čeho dospěla obhajoba k závěru, že svědci v obnoveném řízení v r. 1968 nevystupovali svobodně a pravdivě a jako důkaz uvádí knihu Dr. R. Vahaly „Smrt generála“, k jejímuž obsahu zejména na str. 146-148 soud údajně nepřihlédl - viz níže uvedený citát ze str. 146-148: „Rehabilitace generála Píky se však „dostala do proudu“ teprve nástupem L. Svobody do funkce prezidenta republiky. Usiloval tehdy o rehabilitaci všech postižených, nejen Píky. Stejný vliv měl i tlak veřejnosti, např. organizace K 231. I proto byl vydán zákon č. 82/68 Sb., tzv. rehabilitační. Tento zákon připustil odchylky od platného trestního řádu, usnadnil obnovu řízení, zejména zprostil vyšetřující orgány státního tajemství a svědci se nemohli dovolávat odtajněných všech spisů a svědci však probíhala povinnosti mlčenlivosti. Píkova rehabilitace však podala ještě podle platného trestního řádu, poněvadž návrh byl podán před vydáním rehabilitačního zákona. To mělo později tu výhodu, že rozsudek nemohl být již zrušen, jak to bylo praktikováno u rozsudků vydaných podle rehabilitačního zákona, který byl později novelizován v neprospěch postižených. Byl to první krok k návratu starých poměrů po odchodu Dubčeka a Smrkovského z funkcí, tedy po vstupu vojsk. Podání z 16. ledna 1967 bylo podáno jménem manželky a syna generála Píky k vojenskému kolegiu Nejvyššího soudu, který postoupil všechny spisy Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami. Jak již bylo uvedeno, bylo toto podání pozoruhodné zejména tím, že konečně bylo možné citovat depeše, díky „osvobozeným“ historikům majícím v roce 1963 možnost poznat mnoho dosud utajovaných skutečností v tzv. barnabitské komisi. Ludvík Svoboda si na Hradčany do své kanceláře povolal nového generálního prokurátora dr. Milana Čerovského (syna bývalého obhájce - v té době již mrtvého) a mne, a žádal, aby rehabilitace byla urychleně provedena, a tak křivda padesátých let odčiněna. Společně s dr. Čerovským jsme pak jeli 5. dubna 1968 do Příbrami k předsedovi senátu plukovníku Helešicovi a žádali o urychlené soudní řízení. Dohodnuto bylo, že Dr. Čerovský, advokát a bratr generálního prokurátora spolu se mnou doplní ještě návrhy na obnovu řízení a soudní jednání o obnovu bude nařízeno. V těchto podáních jsme navrhli svědectví 1) generála Josefa Bártíka, spolupracovníka generála F. Moravce v Londýně, 2) plukovníka Frant. Hiekeho-Stoje, který byl vyslýchán již v prvním procesu, 3) plukovníka Emila Strankmüllera, zástupce generála Moravce v Londýně, 4) Ing. Lva Klučku, člena Československé vojenské mise, 5) plukovníka Jana Perníkáře, člena Československé vojenské mise, letce a účastníka SNP, 6) plukovníka Jindřicha Macháčka, člena Československé vojenské mise a šifranta všech depeší, 7) Miroslava Martyše, šifranta v Moskvě, 8) generála Viléma Sachra, účastníka bojů u Dukly a svědka v prvním procesu, 9)

majora Roberta Pavlíka, účastníka schůzky v Londýně, 10) majora Josefa Nielinu, pobočníka generála Píky v Praze, 11) Dagmar Královou, bývalou sekretářku B. Reicina, 12) Ludmilu Uhlířovou, bývalou sekretářku B. Reicina, 13) plukovníka Jaroslava Hájíčka.

K tomu jsme žádali připojení prohlášení Ludvíka Svobody, předložení všech dostupných depeší mezi Píkou a Londýnem a posudek znalce. K zastupování jsem tedy přibral dr. Milana Čeřovského, který po jmenování generálním prokurátorem ČSSR předal zastupování bratru dr. Vladimíru Čeřovskému. Prezident Ludvík Svoboda projevil tehdy přání, aby proces byl co nejdříve zahájen. Jednali jsme s předsedou senátu dr. Františkem Helešicem, který s velkým interese prostudoval spis a slíbil jednání co nejdříve nařídít. Hovořili jsme o zájmu prezidenta L. Svobody o rehabilitaci, avšak upozornili, že to nikterak nesmí ovlivnit stanovisko nezávislého soudu, neboť nemáme snahu za každou cenu urychlit rozhodnutí, nýbrž spíše důkladně projednat a zjistit pravdu o celé činnosti H. Píky jako náčelníka Československé vojenské mise v Moskvě. Zdůraznili jsme, že se v souvislosti s jeho rehabilitací jedná zároveň o rehabilitaci dobrého jména a cti českého vojáka a důstojníka a musí být odstraněno obvinění, že by se československý důstojník dopustil v tak vysoké funkci velezrady a vyzvědačství. A tak došlo k jednání dne 13. května 1968 za předsednictví dr. Helešice a přisedících generálmajora Hrbáčka a generálmajora Čadka. Prokuraturu zastupoval podplukovník Janoušek."

Ani signál o nevěrohodnosti opatřených důkazů v obnoveném řízení vrchní soud nezjistil a ani ho od autora knihy nebylo možné očekávat.

Pokud jde ještě o falzifikát agenturní zprávy, i když nešlo o „důkaz“ jediný, nelze jej podceňovat, protože i v souvislosti s dalšími „důkazy“ měl svůj nepochybný význam.

To, že se jednalo o falzifikát, potvrzují svědci L. Uhlířová-Řičicová, B. Nyč a L. Klen zcela věrohodně. Tito přímí svědci „nespekulovali“ o tom, zda mohlo jít o falzifikát. Podrobně popsali, jak tento dokument vznikl a závěr o tom, že se jednalo o falzifikát je zcela logický.

Skutečnost, že Dr. Vaš byl informován o této provokaci a falzifikát vědomě založil do spisu (gen. Píku k jeho obsahu vyslyšel), zcela logicky a přesvědčivě potvrdil i svědek B. Nyč (k tomu viz citace výše).

Odvolací senát nemá pochybnosti ani o pravosti tzv. motáků gen. Píky a nepovažuje za nutné tuto skutečnost písmoznalecky ověřovat.

K této otázce se jednak vyjádřil jako svědek Ing. Píka, který navíc, obdobně jako svědek Dr. Vahala, potvrdili, že gen. Píka jim osobně sdělil podstatu informací, které obsahují i motáky.

Vrchní soud na rozdíl od obhajoby nevidí ve výpovědích svědkyně L. Uhlířové-Řičicové podstatný rozpor pokud jde o popis rozhovoru mezi B. Reicinem a Dr. K. Vašem.

V roce 1952, v době, kdy byla ve vězení, uvedla v trestní věci Dr. Vaše, že B. Reicin řekl Dr. Vašovi, že ve věci gen. Píky to zatím vypadá nejvíc na 15 let, ale že gen. Píka nesmí být souzen dříve, než ho bude možné odsoudit „na špagát“. Na to Dr. Vaš Reicina ujistil, že si věc gen. Píky bere za svou.

V roce 1968 svědkyně vypověděla, že B. Reicin Dr. Vašovi řekl, že je to málo průkazné. Dr. Vaš mu řekl: „Bedřichu, řekni kolik potřebuješ, 15 let nebo provaz, podle toho se dá udělat obžaloba.“

Vrchní soud v popisu významu a závěrů z tohoto rozhovoru nevidí logický rozpor.

Kromě toho tuto skutečnost potvrdil i svědek L. Klen.

V této souvislosti je třeba poukázat i na výše citovaná vyjádření jiných svědků o tom, jak často Dr. Vaš hovořil v souvislosti s trestní věcí gen. Píky o „provazu“, „špagátě“, „oprátce“ atd.

K námitce obhajoby, že prezidentu republiky nebyl předložen návrh na rozhodnutí podle již citovaných ustanovení amnestie z r. 1990 a 1993 vrchní soud uvádí:

Podle čl. VII. Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1.1.1990 bylo uloženo m.j. ministrovi spravedlnosti na základě přezkoumání předložit k rozhodnutí návrhy na zastavení trestního stíhání nebo návrhy na prominutí nebo zmírnění trestů za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí u osob, na které se toto rozhodnutí nevztahuje, nebo se na ně vztahuje jen zčásti, jde-li m.j. o c) muže starší 60 let a d) osoby, které trpí těžkou chorobou nebo jsou invalidní.

Zcela shodné bylo i rozhodnutí o amnestii ze 3.2.1993 /čl. II. odst. 2 písm c), d)/.

Jak již bylo konstatováno, vrchní soud věc předložil ministrovi spravedlnosti k přezkumnému amnestijnímu řízení dne 3.10.2000.

Dne 25.10.2000 byl soudu zaslán opis rozhodnutí, ze kterého vyplývá, že ministr spravedlnosti věc přezkoumal a neshledal důvody, aby prezidentu republiky předložil návrh na zastavení trestního stíhání.

XIII.

K návrhům obhajoby na doplnění dokazování.

Odvolací senát v závěrečné poradě přezkoumal návrhy obhajoby na doplnění dokazování a ani jednomu z nich nevyhověl.

Důvody zamítnutí lze rozdělit do několika skupin:

a) Návrhy, které by jako důkaz nemohly přispět k objasnění věci:

- přečtení části projevu prezidenta republiky, předneseného při příležitosti 28.října v roce 2001;
- výslech JUDr. V. Čermáka, soudce Ústavního soudu ČR;
- přečtení článků - informací pracovníků ÚDV o předmětné věci v tisku;
- přečtení článku z deníku „Lidové noviny“ z 20.3.1998 „Aktér procesu s gen. Píkou byl obviněn“;
- promítnutí záznamu pořadu České televize „Na hraně“ ze dne 28.5.1998;
- přečtení části z knihy Dr. Vahaly „Smrt generála“;
- přečtení dokladů o plné moci Dr. Čeřovského v obnoveném trestním řízení v trestní věci gen. Píky;
- přečtení stanoviska rehabilitační komise ministerstva obrany k rehabilitaci Dr. Vaše;
- přečtení části z knihy „Bazén - Francouzská tajná služba“;
- přečtení části z knihy „Proces s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s R. Slánským“;
- přečtení částí vystoupení státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve veřejném zasedání Nejvyššího soudu ČR, na kterém byla projednána stížnost pro porušení zákona v trestní věci Dr. Vaše;
- přečtení vystoupení Dr. Janouška jako prokurátora v obnoveném řízení v trestní věci gen. Píky;

- opatření kádrového spisu L. Uhlířové-Řičicové, trestního spisu jejího otce, bratra, B. Reicina, L. Klena, J. Musíla a B. Nyče;
- přečtení dokladů o udělení vyznamenání Dr. Vašovi;
- přečtení usnesení vyšetřovatele o přibrání znalců psychiatrů a psychologa;
- výslech svědka B. Čecha;
- výslech svědka JUDr. J. Matějky;
- výslechy svědků býv. kpt. Starého a býv. npor. Zouly.

b) Návrhy, které z objektivních důvodů nelze provést:

- výslech býv. kpt. Holého a býv. nrtm. Noveského. Jak zjistil již vyšetřovatel v přípravném řízení, uvedené osoby již nežijí.

c) Návrhy na provedení důkazů, které však byly v předmětné věci čteny v hlavním líčení:

- výpověď Zdeňka Fierlingera;
- protokoly o výsleších gen. Píky;
- protokol z hlavního líčení v trestní věci gen. Píky;
- výslechy L. Uhlířové-Řičicové v r. 1952 a v r. 1968;
- obsah motáků gen. Píky;
- podněty Dr. Vaše pro různé instituce.

d) Z důvodů, na které již bylo poukázáno (výpověď Ing. Píky a potvrzení obsahu motáků jinými důkazy) nepovažoval odvolací senát za pochybení, že nebyla provedena expertiza motáků.

XIV.

Státní zastupitelství podalo proti rozsudku odvolání do výroku o trestu, když se s výrokem o vině ztotožnilo.

Pokud jde o opatřené a provedené důkazy, jejich hodnocení, jakož i o úvahy o právní kvalifikaci jednání Dr. Vaše, odkazuje vrchní soud na předcházející části odvodnění.

S poukazem na rozhodnutí odvolacího senátu je pak jeho stanovisko k argumentaci odvolatele k uloženému trestu bezpředmětné.

XV.

Ze všech uvedených důvodů, vzhledem k tomu, že nejen v případě právní kvalifikace jednání obžalovaného Dr. Vaše jako zločinu zneužití úřední nebo služební moci podle §§ 380,

381 voj. tr. zák. č. 19/1855 ř.z., ale i v případě právní kvalifikce účastenství na trestném činu vraždy podle § 11 k §§ 413, 414 odst. 4 citovaného zákona zanikla trestnost činu uplynutím promlčecí doby dnem 30.12.1994 (§ 16 odst. 1 tr.zák., § 134 písm. c) voj. tr.zák. č. 19/1855 ř.z., § 5 zákona č. 198/1993 Sb.), rozhodl senát vrchního soudu tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí, jež dnešním dnem nabývá právní moci, není další řádný opravný prostředek přípustný.

V trestním stíhání, které bylo zastaveno z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr.ř. se pokračuje, prohlásí-li obviněný do tří dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení trestního stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá.

Jinak je však možno proti tomuto rozhodnutí podat dovolání.

Nejvyšší státní zástupce je může podat pro nesprávnost kteréhokoli výroku a to ve prospěch i neprospěch obviněného.

Obviněný může podat dovolání pro nesprávnost výroku, který se ho bezprostředně dotýká. Může tak učinit prostřednictvím obhájce, jinak se takové podání nepovažuje za dovolání, byť by bylo takto označeno.

Dovolání se podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, a to do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí.

O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud.

Nutný obsah dovolání je vymezen v ustanovení § 265f tr.ř.

V Praze dne 15. ledna 2002

Předseda senátu:
JUDr. Rudolf Tomašovič, v.r.

Za správnost vyhotovení
J. Nováková

